

ÜNİTE 8

ÖNERMESEL DOĞRU

Ah bu dikkatsiz sürücüler” cümlesini doğru veya yanlış olarak nitelendirilemez.

“Bazı sürücüler araçlarını dikkatsiz kullanır” cümlesi bir yargı veya iddia ile karşımıza çıktığından bir “önerme” barındırır ve doru veya yanlış değeri alabilir.

Semantik: Anlambilimsel

DOĞRULUK KURAMLARI

Karşılık kuramı: doğruluğun iki unsurun birbirine uygun düşmesi, örtüşmesi veya birisinin diğerine karşılık glemesi sonucu ortaya çıktığını öne sürer.

Nesne-özne, idea-gerçeklik, dil-dünya, önerme-olgu bu unsurlardandır. Doğruluk ilişkisinin bir tarafında özneye veya öznelliğe ait olan şeyler (ZİHİN, BİLİŞSELLİK, DÜŞÜNCE, İDEA, İNANÇ, CÜMLE, ÖNERME, DİL) diğer tarafında ise nesneye veya nesnelliğe ait olan unsurlar (NESNELER, GERÇEKLİK, VARLIK, OLGU) yer alır.

Aristonun METAFİZİK kitabında verdiği tanım şudur; Olmayanın olduğunu söylemek ya da olanın olmadığını söylemek yanlış, olanın olduğunu ya da olmayanın olmadığını söylemek doğrudur.

Aristo doğru kavramını söylenenlerin olanlara uygunluğu şeklinde tanımlar. Ancak olanların dünyada meydana gelen olaylar veya durumlar olduğunu söylemek akılcı görünmektedir.

Aristoyu büyük oranda izleyen AQUİNO’LU THOMAS veya bilinen adıyla Thomas Aquinas, doğruluğu şöyle tanımlar: doğruluk var olan şeylerle zihninin uygun olmasıdır. Ona ait olduğu tartışmalıdır bu sözün.

Algı epistemolojisinden söz ederken J.SEARLE’ ün gerçekçi olduğundan bahsetmiştik. Gerçekçilik genel anlamıyla, zihnimizin gerçekliği yaratmadığını, ve zihnimizin dışında gerçek bir varlık alanının bulunduğunu savlayan akımdır. B.RUSSELL, G.E.MOORE, ve L.WİTTGENSTEİN gibi felsefeciler gerçekçi

metafizik görüş dile getirdiler ve bu görüş önermesel doğrunun yapısını konusunda da son derece etkili oldu.

Bu görüşe RUSSELL' in verdiği isim MANTIKSAL ATOMCULUK olmuştur. Ona göre zihnimizin dışındaki varlık alanı olgusal bir yapıda oluşmuştur.

Olgu, gerçeklik içinde var olan şeylerin belli özellikler almaları vyea belli ilişkiler içinde bulunmaları sonucunda ortaya çıkan ve durumsal sınırları nesnel olarak belirlenmiş olan oluşumlara verilen isimdir.

Olgular üç temel unsurun katılımıyla oluşur.NESNELER, NİTELİKLER ve BAĞINTILAR

Olguların oluşması ancak nesnelerin uygun nitelik ve bağıntılarla birleşmesi sonucu oluşur. Önermesel bilgi, dünyadaki olguların bilgisidir.

OLGULAR METAFİZİĞİ veya Kısaca OLGUCULUK, bir yandan Aristo ve Aquinas'ın doğruluk tanımlarında yer alan olanlar veya var olan şeyler deyimlerine net açıklık getirmekte, böylece epistemolojik bilginin neyi hedeflediğini sergilemektedir. Dünya olgulardan oluşuyorsa, önermesel bilgi bu olguları doğru temsil etme hedefine yönelme durumundadır.

Olguculuk karşılık gelme kuramları içinde en iyi bilinen görüştür. Olgular doğru önermelerin nesnel olgulara karşılık geldiğini savlar.

BAĞDAŞIM KURAMI: Bağdaşımcılık F.H. BRADLEY ve B.BLANSHARD gibi düşünürler savundu. Bağdaşım ve mantıksal tutarlılık, birbirine yakın kavramlardır ancak önemli felsefi farkları vardır.

“Tavuksal bedensel olarak uçmaya uygun değildir” Tarihsel kayıtlarda uçan tavuklara ilişkin bir bilgi yoktur” “Bahçemdeki tavukların kanat çırpma hareketleri, hiçbir zaman uçuş ile sonuçlanmamıştır.”

Bu örnekte önermeler, içeriksel olarak birbirlerini desteklemekle, birbirlerinin doğru olma olasılığını yükseltmektedirler.

Yargılar yalnızca mantıksal olarak tutarlı değildir, bu üç yargı aynı zamanda iyi bir içeriksel bağlantı veya bağdaşım sergilerler. Bağdaşım kavramının felsefi anlamı budur.

Bağdaşımcılığa göre belli bir inancın veya önermenin doğru olması onun diğer inançlarla veya önermelerle bağdaşmasına, onlara uymasına bağlıdır

Bağdaşımcılara göre bir önermenin gerçekliğin nesnel veya maddesel unsurlarına karşılık gelmesi kabul edilemez bir düşüncedir.

Bize olgu olarak görünen şeyler, önemli bir anlamda, bizim olgularımız olmak, yani zihinsellikten ve söylemsellikten nasibini almak zorundadır.

Başka bir deyişle bağdaşımsal ilişkiler ve söylemsellik dünyada olgu olarak aldığımız unsurların da içinde yer almak durumundadır.

Bağdaşımcılara göre, önermesel doğru nasıl oluşur. Buna verdikleri yanıt, Berkeley' in bir idea yalnızca ideaya benzeyebilir" fikriyle önemli benzerlik gösterir.

Doğruluk ancak zihinselliğin, düşüncenin veya dilsel yapıların varlığında ve onların çerçevesinde anlaşılabilir. Doğru bir önerme, bağdaşımı yüksek bir önermeler sisteminin parçası olduğu için doğrudur.

GEREKSİZLİK KURAMI: Frank RAMSEY ve Peter STRAWSON gibi 20. y.y.düşünürlerince savunuldu. Diğer kuramlardan en büyük farkı, doğru konusunda yeni bir seçenek sunmaktansa, doğrunun gereksiz bir niteleme olduğunda ısrar etmesidir.

Buna göre doğru nitelemesinin bir önermenin anlamına herhangi bir katkısı yoktur. Bir önermenin dile getirdiği düşünce yada yargı için doğrudur dediğimiz zaman o düşünceye bir katkı yapmış olmayız.

Bahçemde üç adet limon ağacı vardır.

"Bahçemde üç adet limon ağacı vardır" önermesi doğrudur.

Gereksizlik kuramına göre ikinci kelimedeki "doğru" eklentisi gereksizdir. İfade edilmek istenen fikre yeni bir içerik katmaz. O halde bir yüklem olarak doğru'nun gereksiz olduğu söylenebilir.

PRAGMACILIK : Orjinali Pragmatism’ dir. Yunanca pratiklik, somut işlevler, eylem, gibi anlamlara gelir.

Geleneksel (gerçekçi) yaklaşıma göre, insanların algılayacağı ve kavrayacağı gerçeklik insanların yarattığı bir varlık alanı değildir.

Bilmek, esas itibariyle, nesnel gerçekliği zihne veya dile kopyalamaktır. Bu geleneksel gerçekçi görüşe ilk tepki I.KANT’ dan gelmiştir.

Ancak Kant, itirazlarını temelde usçu ve bilişsel bir zeminde sunmuştur. Her ne kadar Pragmacılık da gerçekçi metafiziğe karşı bir akım olarak ortaya çıkmış olsa da pragmacı görüşün hareket noktası daha farklıdır.

Pragmacılığın düşünürleri arasında; SANDERS PEİRCE, WILLIAM JAMES, ve John DEWEY’ i sayabiliriz. Bu pragmacı görüşe göre bizim bir önermenin veya yargının doğruluğundan söz etmemiz, yaşadığımız dünya içinde gerçekleştirdiğimiz eylemlerden, nesneleri anlama ve dönüştürme yetilerimizden kopuk olamaz.

Pragmacılığın kurucusu PEİRCE olsa da doğru kavramı için en ilgin fikir W.JAMES sunmuştur.

Ona göre doğruluk soyut bir kavram veya bağıntı değildir. Doğruluk kavramı, eylemlerden, faydadan ve somut sonuçlardan bağımsız olamaz. Durağan bir metafizik bağıntı değildir, tam tersine, insanların dünyayla olan alışverişinin her aşamasında ortaya çıkan ve insanların eylemlerinden etkilenen bir olgudur.

James’ e göre doğru aynı zenginlik veya devlet gibi insanların ürettiği, insanların dünyasına ait olan bir şeydir. James’ in PRAGMACILIK adlı kitabında betimlemeye göre, doğru inançlar bizim benimsediğimiz, geçerliliği gösterilmiş, desteklediğimiz ve onaylayabildiklerimizdir.

Başka bir deyişle doğru bizim pratikte iş görmeyen fayda getirmeyen güvenilir veya tutarlı olmayan ve eyleme döküldüğünde bize aykırı gelen şeylerin tersine karşılık gelen kavrama verdiğimiz bir addir.

James, karşılık kuramının genel ifadesine itiraz etmez, onun kesin karşı çıktığı şey, bu tanımın arkasındaki gerçekçi varsayımlardır. Pragmacı görüşe göre, doğruluk ve karşılık ancak bireylerinin eylemlerinin sonuçları yoluyla anlaşılabilir.

Dünyada, insanlar olmasaydı, doğruluk bağıntıları ya da doğruluk niteliği de olmayacaktı. James kesinlikle Berkeley’ci bir ideacılığı savunuyor değildir.

Onun vurguladığı konu, doğruların yapımı, söz konusu olduğu sürece bizi ilgilendiren varlık alanının yalnızca insanın deneyimine ve eylemine açılan gerçeklik kesitleri olduğudur.

SORULAR

* Karşılık kuramının özünü betimlemek için tek bir deyim ne olurdu? –Uyum-Örtüşme-Uygunluk-Uyuşma

* Gereksizlik kuramını ifade eden bir cümle –P önermesi ile “P doğrudur” önermesinin iddia içerikleri aynıdır.

* “Önermesel doğru” nun felsefenin hangi alt alanı kapsamında incelenmekte olduğu konusunda en doğrusu?

-Önermesel doğru, çok boyutlu bir sorunsal olması nedeniyle felsefede metafizik, dil fels.ve epistemoloji gibi

alanların kapsamında incelenir.

* Hangisi olguculuk görüşü için söylenebilir? –Olgucular doğru önermelerin nesnel olgulara karşılık geldiğini düşünürler

* olgucuların genel mantıksal yapısı düşünülürse, hangisi yanlıştır?

- Şu anda okumakta olduğunuz kitap gerçekten olan bir olgudur (Doğru:Elimde mavi kapaklı bir kitap olması bir olgudur

* Hangisi bağdaşımcılık görüşü için söylenebilir? Bağdaşımcılığa göre bir önermenin doğru olması için başka önermelerle bağdaşım içinde olması gerekir.

* Hangisi bağdaşımcılığın, karşılık kuramına yönelttiği temel bir eleştiridir?

-Karşılık kuramı, karşılık gelme ilişkisinin nesne tarafını bütünüyle zihinden bağımsız kılarak önemli soruna yol açar

